

ВІДГУК

офіційного опонента, канд. пед. н., доцента

Солодовник Тетяни Олександрівни

на дисертацію **Калініченко Тетяни Володимирівни**

«Формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін у процесі фахової підготовки», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дослідження. Одним із пріоритетних аспектів модернізації вищої освіти є вдосконалення професійної підготовки педагогічних кадрів. Актуальною проблемою педагогічної освіти є формування професійної компетентності майбутнього викладача. Така потреба обумовлена побудовою освітнього процесу на засадах компетентнісного підходу і вимагає розробки ключових компетенцій майбутніх педагогів, до яких належить і комунікативна.

Головним інструментом професійної діяльності педагога є спілкування, яке виступає основним засобом передачі знань, ефективної педагогічної взаємодії та виховного впливу на студентів. З огляду на вищесказане, особливої уваги потребує формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів. В першу чергу це стосується викладачів технічних дисциплін, оскільки швидкий розвиток науково-технічного прогресу, інформатизація суспільства обумовлюють постійне оновлення знань, підвищення обсягу корисної для майбутнього фахівця інформації, розширення різного роду комунікацій, і таким чином, вимагає від особистості педагога володіння комунікативною компетентністю на високому рівні.

Актуальність теми підтверджується також і тим, що дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Української інженерно-педагогічної академії спільно з Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України в межах наукової теми «Формування комунікативних умінь у майбутніх інженерів-педагогів» (протокол №10 від 18 грудня 2007 р.).

Вх. №107-38/38
в.г. 03.10.2010р.

Найбільш вагомі наукові результати, що містяться в дисертації. З огляду на актуальність теми, її наукову розробленість автор визначає предмет, об'єкт, завдання дослідження, коректно формулює гіпотезу.

Щодо оцінки наукової новизни та теоретичного значення здійсненого дослідження, то необхідно зазначити, що в дисертації *уперше теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено*: методика формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін у процесі фахової підготовки на основі системи видів педагогічної діяльності (навчальної, методичної, науково-дослідної, управлінської) викладача технічних дисциплін; модель змісту формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін, який відображає три складові когнітивно-діяльнісного компоненту: загальну, загально-педагогічну та спеціально-педагогічну; модель комплексних засобів формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін, яка містить декларативну і процедурну частини; *подальшого розвитку набули*: структура комунікативної компетентності викладача технічних дисциплін; подальший розвиток полягає у системному відображенні таких видів педагогічної діяльності, як навчальна, методична, науково-дослідна та управлінська за загальною, загально-педагогічною, спеціально-педагогічною складовими когнітивно-діяльнісного компоненту комунікативної компетентності; метод формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін, який містить етапи засвоєння професійної діяльності; подальший розвиток полягає в одночасному формуванні трьох складових когнітивно-діяльнісного компоненту комунікативної компетентності (загальної, загально-педагогічної та спеціально-педагогічної).

Робота має логічну і послідовну структуру, повністю охоплюючи головні складові досліджуваної проблеми. Структура дисертації відповідає логіці наукового дослідження, послідовно розкриває основні завдання наукового пошуку автора на теоретичному, соціальному та практичному рівнях. Висновки дослідження відповідають кожному із завдань і забезпечуються відповідними структурними матеріалами.

Практичне значення дослідження полягає в розробці та впровадженні розробленої методики формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін у процесі фахової підготовки, та її методичного забезпечення – навчального посібника, методичних рекомендацій та методичних вказівок для студентів інженерно-педагогічних спеціальностей.

Результати дисертаційної роботи впроваджено у навчальний процес Української інженерно-педагогічної академії (довідка №106-01/20а від 04.09.2015 р.), КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (довідка №01-12/695/а від 08.09.2015 р.), Бердянського державного педагогічного університету (довідка № 64-08/31 від 12.01.2016 р.).

На нашу думку, результати дослідження можуть бути корисними для фахової підготовки майбутніх викладачів технічних дисциплін у вищих інженерно-педагогічних навчальних закладах та у системі підвищення кваліфікації викладачів технічних дисциплін при проведенні спецсемініарів, практикумів, факультативів тощо.

Аналіз змісту дисертаційного дослідження. У вступі дисертаційної роботи коротко викладені обґрунтування актуальності теми, ступінь її дослідженості, зв'язок з науковими програмами, планами, темами, мета і завдання дослідження; наводиться наукова новизна одержаних результатів, їх практичне значення, особистий внесок автора та інші питання, що представляють предмет захисту.

У першому розділі «Теоретичні основи формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін у процесі фахової підготовки» дисертанткою проаналізовано структуру та функції педагогічної діяльності, розглянуто особливості педагогічної діяльності викладачів технічних дисциплін, визначено структуру і зміст поняття «комунікативна компетентність майбутніх викладачів технічних дисциплін», здійснено аналіз стану формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін у процесі фахової підготовки, теоретично обґрунтовано моделі цілей, змісту, методу та засобів формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін.

На підставі аналізу психолого-педагогічної та науково-методичної літератури автор визначає комунікативну компетентність майбутніх викладачів технічних дисциплін як здатність до проектування, реалізації, аналізу і контролю комунікативної діяльності, що виконується ними у всіх видах професійної педагогічної діяльності (навчальній, методичній, науково-дослідній, управлінській). Узагальнюючи погляди науковців на структуру комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін дисертантка виділяє компоненти: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-діяльнісний і особистісний. Відповідно до специфіки професійної діяльності викладачів технічних дисциплін у діяльнісно-когнітивному компоненті авторка виділяє загальну, загально-педагогічну та спеціально-педагогічну складові.

Заслуговує особливої уваги визначення груп комунікативних умінь викладача технічних дисциплін, які чітко структуровано і зведено до таблиці.

Матеріал розділу узагальнюється у висновках.

У другому розділі «Методика формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін у процесі фахової підготовки» на основі розроблених моделей цілей, змісту, методу та засобів побудовано методика формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін. Методика побудовано з використанням проблемних лекцій, лекцій-інформацій, тренінгових вправ, виступів з доповідями, дискусій, моделювання ситуації початку занять тощо. Розроблений авторкою метод, який є реалізацією цілей і змісту формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін, складається з етапів, які дозволяють виявляти недоліки у знаннях студентів і вчасно усувати їх.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка розробленої методики формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін» описано організацію та проведення експериментального дослідження і здійснено перевірку результативності розробленої методики формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін.

Достовірність проведеного експерименту підтверджується кількісним та якісним аналізом отриманих результатів. Позитивної оцінки заслуговує перевірка за допомогою математичних та статистичних методів таких додаткових факторів як контингент студентів експериментальних та контрольних груп; навчально-методична та матеріальна база навчальних закладів, де студенти проходили педагогічну практику; навчальні групи, в яких під час експерименту проводилися заняття, компетентність експертів.

Результати педагогічного експерименту цілком переконливо доводять ефективність розробленої методики формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін у процесі фахової підготовки, що відображено у висновках до розділу.

Повнота викладу наукових результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях. Робота пройшла достатню апробацію. Результати дослідження доповідалися на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Результати дослідження повно викладені в 17 публікаціях (з яких 7 надруковано в наукових фахових виданнях України, з них 1 стаття – у виданні України, що включено до міжнародних наукометричних баз).

Окрім цього варто підкреслити, що автореферат повною мірою відображає основний зміст, структуру, головні положення та висновки дисертації. Загальний обсяг основного тексту дисертації відповідає вимогам до написання кандидатських дисертацій. Текст автореферату відповідає тексту дисертації.

Зауваження щодо змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи результати дисертаційного дослідження Калініченко Т.В., зазначаємо, що робота не позбавлена певних недоліків, які визначаємо як побажання:

1. Перший розділ дисертаційного дослідження «Теоретичні основи формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін у процесі фахової підготовки» дещо переобтяжений аналізом функцій та видів педагогічної діяльності викладачів.

2. Матеріал, викладений у другому розділі «Методика формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін у

процесі фахової підготовки» не достатньо висвітлений в авторефераті.

3. У другому розділі бажано було б навести приклади практичних завдань, безпосередньо проведених на заняттях з формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін.

4. У дослідженні розроблено методику, яка складається з цілей, змісту, методу і засобів формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін, однак, дослідження значно виграло, якщо б авторка визначила педагогічні умови формування вищезазначеної компетентності.

5. Рукопис дисертації містить окремі недоліки семантичного та синтаксичного характеру, друкарські помилки.

Наведені зауваження і побажання ні в якому разі не зменшують наукову значущість, практичну і теоретичну цінність дисертації.

Висновок відповідності дисертації встановленим вимогам. За науковим рівнем, ступенем самостійності та значущістю результатів для педагогічної науки дисертаційна робота Калініченко Тетяни Володимирівни «Формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін у процесі фахової підготовки» відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013р. № 567, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент
доцент кафедри педагогіки і психології
управління соціальними
системами ім. акад. І.А. Зязюна
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»,

кандидат педагогічних наук, доцент

Підпис _____
ЗАСВІДЧУЮ:
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
"ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ"
ЗАЙЦЕВ Ю.І.
" 30 " _____ 20 16 р.

Солодовник Т.О.